

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-251-256

Юлія ВЕНГЕРОВА ©
аспірант
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Висвітлено проблемні питання та труднощі, що виникають під час підготовки та проведення допиту різної категорії осіб при розслідуванні злочинів у сфері туристичної діяльності. Надано рекомендації щодо найбільш ефективної організації і тактики проведення допиту в провадженнях цієї категорії.

Ключові слова: злочини, туризм, туристична діяльність, тактичний прийом, допит, свідок, потерпілий, підозрюваний.

Постановка проблеми. Розслідування злочинів у сфері туристичної діяльності відрізняється певною специфікою, зумовленою обставинами та механізмом їх учинення. Особливе місце серед усіх інших джерел доказів посідають показання, які набувають форми доказів лише у разі дотримання прав, свобод та законних інтересів осіб, які володіють інформацією про подію злочину та правильного їх процесуального оформлення. Проте під час проведення допитів при розслідуванні злочинів, пов'язаних із туризмом, слідчі нерідко стикаються з труднощами як процесуального, так і організаційно-тактичного характеру. Тому без володіння слідчими інформацією щодо основних прийомів, методів та способів проведення допитів різної категорії осіб, а також специфіки злочинів зазначеного виду, гарантувати успіх не завжди можливо, оскільки розслідування за таких умов здійснюється в умовах інформаційної недостатності.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми, свідчить, що проблеми допиту неодноразово розглядали у наукових працях В. П. Бахін, В. К. Весельський, В. О. Коновалова, М. І. Порубов, О. Б. Соловійов, К. О. Чаплинський, В. Ю. Шепітько та ін. Щодо проведення допитів у провадженнях, пов'язаних із незаконними діями у сфері туристичної діяльності, досліджень не виконувалося, хоча у науковій літературі були спроби розглянути деякі аспекти цієї проблематики. Зокрема, Т. О. Калюга приділила велику увагу методиці розслідування шахрайства, пов'язаного із туризмом, у тому числі й тактиці провадження слідчих (розшукових) дій (далі – СРД), заклавши підґрунтя для більш широкого охоплення злочинних дій у сфері туризму. Інтерес до цієї проблеми виявили і А. І. Нестерова, О. А. Клименко і М. В. Рібун. Однак їх дослідження стосувалися кримінологічних та кримінально-правових аспектів щодо злочинних дій у сфері туризму. Отже, залишається низка дискусійних та невирішених питань щодо проведення допитів різної категорії осіб при розслідуванні злочинів у сфері туристичної діяльності.

Метою статті є висвітлення проблемних питань, що виникають під час підготовки та проведення допиту різної категорії осіб при розслідуванні злочинів у сфері туристичної діяльності, а також надання рекомендацій щодо найбільш ефективної організації і тактики проведення цієї СРД.

Виклад основного матеріалу. Як показав аналіз судово-слідчої практики, допит при розслідуванні злочинів у сфері туристичної діяльності супроводжується низкою труднощів, пов'язаних із необхідністю володіння інформацією як щодо події, так і щодо нормативного регулювання туристичного бізнесу. З огляду на це, слідчому необхідно більш ретельно готуватися до допиту у таких провадженнях. Зокрема, вивченню підлягають не тільки матеріали кримінального провадження, а й нормативні акти та спеціальна література.

© Венгерова Ю.В., 2020
k_ksmp@dduvs.in.ua

У разі виникнення питань щодо процедури укладання угод у сфері туризму, функціонування підприємств туристичного обслуговування та порушень в їх роботі, можливих зловживань у сфері туристичної діяльності слідчому доцільно заздалегідь звернутися до спеціалістів у цій галузі, які допоможуть прояснити незрозумілі деталі та сформулювати коло питань для проведення допиту. Формулювання важливих питань під час підготовки до допиту, продумування різноманітних деталей, а також прогнозування можливої поведінки учасників з обранням шляхів реагування на кожний з випадків сприятиме якісному його проведенню та запобіганню. Не слід нехтувати й складанням плану допиту.

Як слушно звертає увагу Т. О. Калюга, «постраждати від дій шахраїв можуть не лише громадяни нашої держави, але й громадяни інших держав – іноземці, які тимчасово в межах визначених угод з надання туристичних послуг прибули на територію України, для отримання вказаного туристичного продукту, але, ставши жертвами шахрайських схем, так і не отримали обіцяні їм туристичні послуги» [1, с. 134–135]. Втім це зумовлює необхідність залучати до допиту перекладача, який розуміє мову кримінального судочинства і здатен довести громадянину іншої держави основні положення українського законодавства під час проведення СРД. Підготовка до такого допиту є особливо важливою, оскільки повторний допит іноземців є ускладненим. Це пов'язано з чітко встановленими термінами можливого перебування іноземця на території нашої держави. Якщо допитуваним є представник дипломатичної установи та консульства, то його повторний допит через особливий правовий статус може проводитися у разі виняткових обставин. Проте окреслені правові статуси особи іноземця також залежать від певних видів ратифікованих Україною міжнародних правових актів, що обов'язково необхідно враховувати під час проведення з потерпілими іноземцями окремих СРД, у тому числі й допиту [2, с. 95].

Матеріали проваджень та опитування практичних працівників свідчать і про проблеми та недоліки, що виявляються під час безпосередніх допитів. Зокрема, зважаючи на зміст протоколів допитів, простежується формалізм, що полягає у поверхневому описі події злочину, без уточнення дрібних деталей, які могли б сприяти встановленню важливої інформації. У показаннях різної категорії осіб має місце безліч неточностей, розбіжностей з показаннями інших учасників та іншими джерелами доказів. Тоді як СРД, спрямовані на усунення розбіжностей, проводилися лише у 34 % випадків.

Щодо встановлення психологічного контакту – 37 % слідчих вказали, що в них бракує часу, достатнього для встановлення психологічного контакту, і вони нерідко обмежуються фіксацією обов'язкових анкетних даних та запитаннями, які є обов'язковими для процедури допиту. Витрачати час на знайомство з допитуваною особою, а також проводити тривалі бесіди на сторонні теми, цікаві допитуваному, 87 % слідчих не вбачають можливості через великий обсяг функціональних обов'язків та щільність робочого графіка. Бракує слідчим часу й технічної можливості супроводжувати процес отримання показань звуко- або відеозаписом. У 78 % підозрювані особи через деякий час відмовляються від своїх показань, мотивуючи тим, що вони були отримані внаслідок психологічного тиску чи фізичного впливу. Тимчасом як матеріали звуко- відеозапису могли б сприяти спростуванню цих заяв і довести правомірність дій особи, яка проводила допит.

З цього приводу можна погодитися із думкою О. В. Сорокевича, який ще за радянських часів наголошував, що «застосування звукозапису суттєво змінює умови проведення допиту, впливає на характер поведінки допитуваного... за інших умов допитуваний може застосовувати різні способи затягування часу; просто мовчати, поставити зустрічне запитання, зробити відвернену заяву, вступити в дискусію із несуттєвого питання, не мотивовано послатися на погане самопочуття, поставити свої умови тощо. Звукозапис повністю виключає або досить ускладнює використання всіх названих способів маскування розгубленості, прагнення ухилитися від питань для виграшу часу й обмірковування відповідей [3, с. 62]. Проте з розвитком технічного прогресу та появою відеокамер, з'явилася можливість фіксувати не тільки голос, але й наочно бачити в динаміці весь хід допиту, що дозволяє спостерігати за мімікою, жестами, артикуляцією допитуваного. К. О. Чаплинський застосування відеозапису відносить до тактичного прийому, що створює сприятливі умови для одержання доказової інформації, дозволяє фіксувати не тільки показання, але й «психологічний клімат», у якому вони були отримані, та психологічно впливає на злочинців [4, с. 185]. Підтримуємо й думку науковців, які вважають, що відеозапис допиту можна використати для вирішення проблем, пов'язаних зі спробами опротестувати результати допиту

під час судового розгляду [5, с. 128].

Незважаючи на той факт, що показання, надані на досудовому розслідуванні, не враховуються в суді, а показання підозрюваного (обвинуваченого в суді) взагалі є його правом, а не обов'язком, відеозапис однаково може допомогти розібратися в подіях та підтвердити відсутність впливу з боку правоохоронних органів на допиті.

Найсуттєвішою проблемою є небажання слідчих застосовувати весь спектр тактичних прийомів, які рекомендовані криміналістикою та напрацьовані практикою. Опитування слідчих, які розслідували кримінальні провадження щодо злочинів у сфері туризму, показало, що серед найчастіше використовуваних здебільшого застосовують такі тактичні прийоми: встановлення психологічного контакту з допитуваним (89 %); використання позитивних якостей допитуваного (94 %); запевнення в зайнятті неправильної позиції (94 %); роз'яснення можливості пом'якшення покарання в разі визнання провини (86 %); оголошення показань інших осіб (56 %); пред'явлення доказів (81 %); створення завищеної поінформованості слідчого щодо події злочину (78 %); приховування меж поінформованості слідчого (51 %); виокремлення із загального потоку інформації тієї, що стосується справи (51 %); чинник раптовості (71 %) тощо. Водночас низку тактичних прийомів, які могли б бути в нагоді, слідчі або взагалі не назвали, або вважають, що вони не ефективні, або посилаються на брак часу для їх використання. Такий тактичний прийом, як співставлення фактів та коректування предмета розповіді взагалі не назвали, тоді як ці тактичні прийоми допомагають контролювати ситуацію.

Одним з тактичних прийомів допиту, що ігноруються слідчими, є спостереження за поведінкою допитуваного та його психофізіологічними реакціями. На думку І. В. Пирога і Л. К. Варданяна, таке спостереження дозволяє виявити неправду або невідповідність у показаннях допитуваного. Ці зовнішні прояви поведінки допитуваного не можна зафіксувати у протоколі, вони не мають доказового значення, але можуть допомогти слідчому побудувати під час допиту свою лінію поведінки та сприяти застосуванню тактичних прийомів залежно від реакцій допитуваного на певні питання. Втім вчені підтверджують проблеми практики та зазначають, що іноді слідчому не вдається у повному обсязі спостерігати за поведінкою допитуваного через можливі чинники, що відволікають. Наприклад, слідчий може в певні моменти зосередитись на написанні протоколу, не помічаючи приховану реакцію підозрюваного на запитання [5, с. 128].

До того ж, згадуючи про пред'явлення наявних доказів на допиті, слідчі не приділяють достатньої уваги особливостям пред'явлення таких доказів, залежно від певних обставин. Кожний тактичний прийом має свої особливості та форми застосування, які залежать від ситуації, що склалася. На думку В. К. Весельського, слідча тактика як сукупність прийомів вирішення завдань розслідування застосовується тільки там, де відбувається протидія розслідуванню, діям слідчого. При цьому, тактика в загальному плані полягає в умінні переконати протилежну сторону [6, с. 11]. Проте навіть за відсутності протидії, коли ситуація є безконфліктною, без тактики не обійтися. Якщо, наприклад, потерпілий або свідок забувають певні факти щодо події злочину, криміналістикою рекомендований низка тактичних прийомів, які обов'язково потрібно використовувати, серед яких: постановка нагадуючих запитань; демонстрація речових доказів та іншої матеріалізованої інформації; оголошення показань інших осіб, допит на місці події тощо. Наприклад, якщо потерпілий не пам'ятає назви туристичного агентства, що було розміщено на вивісці офісу до того моменту, як агентство зникло, можна йому показати фотографії, запропонувати ще раз переглянути зміст документів, які він підписував тощо. Потерпілий може не пам'ятати адреси туристичного агентства, але заявляє, що може показати, де воно знаходиться. За таких обставин можна виїхати на місце та ін. Такі прийоми мають назву «тактичні прийоми для освіження пам'яті» [7, с. 20].

Загалом вибір тактики допиту залежить від кількох чинників: ситуації допиту (первинний, повторний, наявність психологічного контакту тощо); особливостей допитуваної особи (вік, характер, рівень правової поінформованості, наявність злочинного досвіду тощо); характеру інформації і доказів, які є у слідства; процесуального положення допитуваного і рівня його зацікавленості в результатах розслідування тощо [8, с. 60–61].

Щодо останньої позиції, слід зазначити, що серед усіх учасників потерпілі найбільш зацікавлені у встановленні об'єктивної істини і притягненні винних до кримінальної відповідальності, що є цілком логічним. Проте, за справедливим зауваженням Р. С. Белкіна, потерпілий відрізняється від інших учасників процесу тим, що злочином було порушено його права та охоронювані законом інтереси, тому він і зацікавлений у результатах справи.

Ця зацікавленість, а також можливість помилкового сприйняття фактів, з огляду на обстановку події та безпеку, якій він міг піддаватися, повинна бути врахована під час допиту та оцінки його показань [9]. Проте іноді особи, які вважають себе потерпілими, можуть приховувати деякі факти, що ставлять під сумнів сумлінність їх дій. До того ж, як показав аналіз судово-слідчої практики, у 14 % випадків особи, які заявляють про вчинені щодо них злочинні дії, пов'язані з туристичним бізнесом, самі можуть мати причетність до цих дій. Причому 10 % осіб помилково вважає, що стосовно них вчинено злочин. 4 % осіб навмисно подають заяву про вчинення щодо них злочину з метою притягнення до відповідальності, наприклад, конкурентів по туристичному бізнесу, з мотивів помсти, користі та ін. Такі ситуації здебільшого мають місце під час оформлення віз, страховок, коли потерпілі навмисно імітують страховий випадок з метою отримання страхових виплат. Також існують випадки, коли через халатність осіб, які відповідають за безпеку в туристичному бізнесі, виникають випадки травматизму, масових отруєнь, інші події, що мають тяжкі наслідки для туристів. Однак іноді туристи звинувачують суб'єктів туристичної діяльності, тимчасом як самі можуть спровокувати такі події.

З цього випливає, що під час допиту потерпілого у справах, пов'язаних із туристичною сферою, слідчому слід критично ставитись до показань потерпілого та зіставляти їх з іншими доказами, що є у провадженні.

Свідки здебільшого менш зацікавлені у встановленні об'єктивної істини у справі. Проте за законодавством України надавати показання щодо події, яка спостерігалася свідком, скоріше обов'язок, ніж право. Адже за ст. 385 КК України передбачено кримінальну відповідальність за відмову свідка від давання показань Вищій раді правосуддя, Конституційному Суду України або під час провадження досудового розслідування, здійснення виконавчого провадження, розслідування тимчасовою слідчою комісією чи спеціальною тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України. Завідомо неправдиві показання свідка караються взагалі виправними роботами на строк до двох років або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років [10]. У низці випадків свідки несумлінно ставляться до процесуальних обов'язків, визначених законом, приховуючи важливу інформацію або дезінформуючи органи слідства та суду. Тому не дивно, що в КПК України 2012 року з'явилася ст. 96, в якій викладені положення щодо з'ясування достовірності показань свідка.

Слід погодитися з Ю. І. Лозинською, що слід розрізняти між собою забезпечення достовірності показань свідка та її з'ясування. Перше полягає у створенні через нормативні приписи в кримінальному процесуальному законодавстві умов для вільного прийняття рішення про давання свідком правдивих показань та їх об'єктивної перевірки та оцінки. А друге – у встановленні відповідності показань свідка реальним обставинам злочину шляхом застосування під час доказування сторонами кримінального провадження, судом процесуальних дій пошуково-пізнавального характеру, спрямованих на їх перевірку, та оцінки показань свідка в сукупності з іншими доказами відповідно до вимог, передбачених КПК [11, с. 109].

Через що до предмету допиту, крім обставин, які стосуються події злочину, щодо якої свідок надає показання, слід віднести ще й питання, спрямовані на з'ясування достовірності його показань, а також щодо попередніх показань, які не узгоджуються з його показаннями.

При розслідуванні злочинів у сфері туризму як свідки можуть бути допитані: представники консульських установ; працівники туристичного агентства, страхової компанії чи банківських установ; перевізники; бухгалтери, касири, які працюють на підприємствах ресторанно-готельного обслуговування та в туристичних агентствах; інші категорії свідків, які володіють інформацією, що має значення для справи. Можуть становити інтерес особи, які працювали на туристичному підприємстві, але згодом звільнилися. Слідчому важливо встановити, чи не перебувають допитувані з керівником туристичного або готельно-ресторанного підприємства у службових відносинах і який їх характер. Ця необхідність викликана поширеністю ситуацій, коли особи, які заявляють себе як свідки, причетні до злочинних дій.

Межа між статусом підозрюваного і свідка настільки є тонкою, що низка суб'єктів туристичної діяльності може помилково допитуватися не в тому статусі, якому вони відповідають. Звідси тяганина, закриття кримінального провадження, судові тяжби щодо порушення прав учасників та норм кримінального процесу та ін. Водночас допит у статусі підозрюваної особи, яка не вчинила правопорушення, зумовлює документальну тяганину: низку скарг та пояснень, складання постанов про закриття провадження щодо

цієї особи тощо, тобто ті самі суб'єкти туристичної діяльності можуть за різних обставин бути як підозрювані, так і свідки. Тому першочерговим завданням слідчого є чітко визначити перед допитом, як особа причетна до злочинної події [1].

Висновки. Отже, допит при розслідуванні злочинів у сфері туристичної діяльності супроводжується низкою труднощів як процесуального, так і організаційно-тактичного характеру. Найсуттєвішою проблемою є брак часу для повноцінної підготовки до допиту, із вивченням законодавства у сфері туристичної діяльності, врахуванням всіх обставин, які підлягатимуть встановленню та складанням плану допиту. Застосування слідчими всього спектра тактичних прийомів, які рекомендовані криміналістикою та напрацьовані практикою, також застосовуються не в достатньому обсязі. Бракує слідчим часу й технічної можливості супроводжувати процес отримання показань звуко- або відеозаписом. Тому володіння слідчим інформацією щодо основних прийомів, методів та способів проведення допитів різної категорії осіб, а також специфіки злочинів зазначеного виду, сприятимуть успіху та встановленню об'єктивної істини в провадженні.

Список використаних джерел

1. Калюга Т. О. Розслідування шахрайства у сфері надання туристичних послуг : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ : Міжрегіональна академія управління персоналом, 2019. 240 с.
2. Біденчук Т. М., Павлова Н. В. Установлення психологічного контакту під час допиту громадянина іншої держави за участю перекладача. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 2–2 (36). С. 94–97.
3. Сорокевич А. Б. Тактические приемы применения звукозаписи в допросе подозреваемых и обвиняемых. *Криминалистика и судебная экспертиза*. Киев, 1972. Вып. 9. С. 62.
4. Чаплинський К. О. Тактика проведення окремих слідчих дій : монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 308 с.
5. Пиріг І. В., Кайко В. І., Варданян Л. К. Можливості використання науково-технічних засобів при допиті. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 3. С. 126–131.
6. Весельський В. К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 1999. 18 с.
7. Бахін В. П., Весельський В. К. Тактика допиту : навч. посіб. Київ : НВТ «Правник». 1997. 64 с.
8. Весельський В. К., Кузьмичов В. С., Мацишин В. С., Старушкевич А. В. Особливості провадження допиту підозрюваного (обвинуваченого) з метою недопущення тортур та інших порушень прав людини : посібник. Київ : Націон. акад. внутр. справ України, 2004. 148 с.
9. Белкин Р. С. Тактика следственных действий. М. : Новый юрист, 1997. 176 с.
10. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 2526.
11. Лозинська Ю. І. Засоби з'ясування достовірності показань у кримінальному провадженні. *Університетські наукові записки*. 2018. № 65. С. 101–112.

Надійшла до редакції 10.09.2020

References

1. Kaluha T. O. Rozsliduvannya shakhraystva u sferi nadання turystychnykh posluh [Investigation of fraud in the provision of tourist services] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv : Mizhrehionalna akademiia upravlinnia personalom, 2019. 240 s. [in Ukr.].
2. Bidenchuk T. M., Pavlova N. V. Ustanovlennia psykholohichnoho kontaktu pid chas dopytu hromadianyna inshoi derzhavy za uchastiu perekkladacha [Establishing psychological contact during the interrogation of a citizen of another state with the participation of an interpreter]. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 2–2 (36). S. 94–97. [in Ukr.].
3. Sorokevich A. B. Takticheskie priemy primeneniya zvukozapisi v doprose podozrevaemyh i obvynyaemyh [Tactics for using sound recording in the interrogation of suspects and accused]. *Kriminalistika i sudebnaya ekspertiza*. Kiev, 1972. Vyp. 9. S. 62. [in Rus.].
4. Chaplynskyi K. O. Taktyka provedennia okremykh slidchykh dii [Tactics of conducting individual investigative actions] : monohrafiia. Dnipropetrovsk : Dnipropetr. derzh. un-t vnutr. sprav, 2006. 308 s. [in Ukr.].
5. Pyrih I. V., Kaiko V. I., Vardanian L. K. Mozhlyvosti vykorystannia naukovykh i tekhnichnykh zasobiv pry dopyti [Possibilities of using scientific and technical means during interrogation]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnykh sprav*. 2018. № 3. S. 126–131. [in Ukr.].
6. Veselskyi V. K. Suchasni problemy dopytu (protsesualni, orhanizatsiini i taktychni aspekty) [Current issues of interrogation (procedural, organizational and tactical aspects)] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv, 1999. 18 s. [in Ukr.].
7. Bakhin V. P., Veselskyi V. K. Taktyka dopytu [Interrogation tactics] : navch. posib. Kyiv, NVT «Pravnyk». 1997. 64 s. [in Ukr.].
8. Veselskyi V. K., Kuzmichov V. S., Matsyshyn V. S., Starushkevych A. V. Osoblyvosti provadzhennia dopytu pidozriuvanoho (obvynuvachenoho) z metoiu nedopushchennia tortur ta inshykh porushen

prav liudyny [Peculiarities of interrogation of a suspect (accused) in order to prevent torture and other human rights violations] : posibnyk. Kyiv : Natsion. akad. vnutr. sprav Ukrainy, 2004. 148 s. [in Ukr.].

9. Belkin R. S. Taktika sledstvennykh dejstvij [Investigative tactics]. Moskva : Novyj yurist, 1997. 176 s. [in Rus].

10. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal codex of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341III. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2001. № 2526. [in Ukr.].

11. Lozynska Yu. I. Zasoby ziasuvannia dostovirnosti pokazan u kryminalnomu provadzhenni [Means of determining the authenticity of testimony in criminal proceedings]. Universytetski naukovi zapysky. 2018. № 65. S. 101–112. [in Ukr.].

SUMMARY

Yuliya V. Vengerova. Problem aspects of organizational and tactical support of interrogation in the investigation of crimes in tourist industry. It is emphasized that the investigation of crimes in the field of tourism has certain specifics due to the circumstances and mechanism of this crime. A special place among all other sources of evidence is occupied by testimony, which takes the form of evidence only in the case of observance of the rights, freedoms and legitimate interests of persons who have information about the event of a criminal offense and their proper procedural design. However, during interrogations in the investigation of crimes related to tourism, investigators often face difficulties of both procedural and organizational and tactical nature.

The most significant problem is the lack of time for full preparation for the interrogation, with the study of legislation in the field of tourism, taking into account all the circumstances to be established and drawing up an interrogation plan. The use by investigators of the full range of tactics recommended by criminology and developed in practice is also not used to a sufficient extent. Investigators lack the time and technical ability to accompany the process of obtaining evidence by audio or video recording. For the most part, suspects withdraw their testimony after some time on the grounds that it was obtained as a result of psychological pressure or physical influence. While audio and video materials could help to refute these statements and prove the legitimacy of the actions of the person conducting the interrogation.

It is noted that when interrogating victims, witnesses, suspects in criminal proceedings related to tourism, the investigator should be critical of their testimony and compare them with other evidence. It is important for the investigator to establish whether the interrogated are in a business relationship with the head of a tourist or hotel-restaurant enterprise and what their nature is. This need is due to the prevalence of situations where persons who declare themselves as witnesses are involved in criminal acts. Recommendations on the most effective organization and tactics of interrogation in proceedings of this category are given.

Keywords: crimes, tourism, tourist activity, interrogation, tactical reception, witness, victim, suspect.

УДК 343.948[477]

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-256-264

Дмитро ВІТЕР[©]

аспірант

(Харківський науково-дослідний
інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаря)

ОЦІНЮВАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА СЛІДЧИМ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ

У статті встановлено, що допустимість висновку експерта слід відносити тільки до форми, не торкаючись змісту доказу. Для її підтвердження з'ясовується дотримання вимоги процесуального законодавства щодо усіх умов одержання висновку експерта, допустимість об'єктів дослідження. Наголошено на необхідності визначення компетентності експерта та його компетенції. Окреслено процеси формального та змістовного оцінювання достовірності висновку, а також ті, що спрямовані на встановлення всебічності, умотивованості, наукової обґрунтованості, логічної послідовності, правильності, об'єктивності та переконливості інформації, яку він містить. Доведено, що під час оцінювання висновку експерта з точки зору його достовірності слідчий оцінює й обґрунтованість, яка включає повноту, усебічність та об'єктивність як самого висновку, так і проведеного експертного дослідження, а також умотивованість висновків експерта. Наведено розгорнуту характеристику критеріїв оцінювання висновку експерта.

Ключові слова: висновок експерта, допустимість, достовірність, оцінювання висновку, критерії оцінювання, слідчий.

© Вітер Д. В., 2020
k_ksmp@dduvs.in.ua